

Forordet, og foran hver Traktat findes en historisk Indledning, der paa den fyldigste Maade giver Oplysning om de Forhandlinger, der er gaaet forud for den. Det maa i høj Grad ønskes, at Udgiveren maa kunne fortsætte og fuldføre det værdifulde Værk.

J. A. F.

Erik Arups store Skrift for den filosofiske Doktorgrad: *Studier i engelsk og tysk Handelshistorie. En Undersøgelse af Kommissionshandelens Praksis og Theori i engelsk og tysk Handelsliv 1350—1850* (1907) er et Arbejde, der baade er ejendommeligt inden for vor historiske Litteratur ved dets universalhistoriske Karakter og saare fortjenstfuldt ved dets Selvstændighed og Dygtighed og ved de mange Problemer, det tager op til Behandling. Hvad Forf. fortrinsvis har tilsigtet at belyse, er hvilke Forandringer Forholdet mellem de 3 Parter, der spiller en Rolle i al Kommissionshandel, Komittenten, Kommissionæren og den Købmand (Medkontrahenten), med hvem Kommissionæren afslutter Forretning, er undergaaet i engelsk og tysk Handelsliv fra det 14. til det 19. Aarh. Som Hovedopgave betragtet er dette Emne meget specielt, og heri ligger ganske vist en Anke mod Bogen. Men der maa dog hertil straks føjes, at Forf. ser hele Spørgsmaalet under en større Synsvinkel. Det har nemlig særlig været ham om at gøre at paavise Sæmmenspillet inden for Kommissionshandelen mellem Praksis og Teori σ : mellem Handelslivets skiftende faktiske Ejendommeligheder og de af Dommere og andre Jurister fastslaaede, i Tidernes Løb forskelligtartede Retssætninger om disse Forhold; navnlig har han villet godtgøre, hvorledes den i den engelske og den tyske Lovgivning og Retsvidenskab eksisterende Forskel i Opfattelsen af Kommissionærens Stilling har hængt nøje sammen med Forskellighederne i det engelske og tyske Handelsliv. Derved har han hævet det rent formelle Emne op i en betydningsfuldere Sfære, gjort det til et Led i den almindelige retshistoriske Udvikling. Hertil kommer imidlertid, at han i det hele har villet paavise Kommissionshandelens Stilling i det almene Handelsliv, og derved er han naaet til at indflette i sin Ramme en talrig Mængde Bidrag til den hele europæiske Handelshistorie. Der findes saa-

ledes i Bogen en Række Enkeltundersøgelser om Hanseaternes Handelsmaade, særlig om det meget omtvistede Sendeveforhold, om de store engelske Handelskompagniers Tilblivelse, om det engelske Levantkompagnis Historie fra dets Begyndelse til dets Opløsning, om Verdenskampen mellem engelsk og fransk Klæde, om den tyske Handels Grundlag og Karakter gennem det 17. og 18. Aarh. og om mange enkelte Varers og Industriers kommercielle Opgang og Nedgang. I disse Undersøgelser er nedlagt megen baade historisk og handelsteknisk Forstaaelse og tillige en overordentlig Flid og Energi; foruden den store trykte Litteratur har Forf. benyttet fremmede Arkiver og navnlig udnyttet Levantkompagniets Akter i London. Enhver fremtidig Forsker paa Handelshistoriens Omraade maa nødvendigvis benytte hvad her er ydet. Undtagelsesvis er der dog i Bogen Bemærkninger eller Paastande, hvor Forf.s sædvanlige Korrekthed ikke har holdt Stik. Omtvistelig er ogsaa en Grundtanke, som gaar gennem hele Skriftet, og som kan formuleres paa følgende Maade: Forandringerne saavel i de forskellige Nationers Handelsformer som i deres kommercielle Forrangsstilling beror paa selve deres Handels Karakter og Hovedgenstand. Forf. har herved stillet sig i Modsætning til forskellige andre Opfattelser, til den, der regner med Folkenes egne Handelsevner og de Forandringer, Tiderne kan medføre deri, til den, der tillægger Omskiftelserne i Handelsvejene, navnlig de til Opdagelserne knyttede, den største Vægt og til den, der særlig er repræsenteret af moderne tyske Historikere, og hvorefter det afgørende har været den af Staterne organiserede nationale Handelspolitik, som i England og Frankrig, eller Manglen af en saadan, som i Tyskland. Om end det nu skal anerkendes, at Forf. har Ret i at tillægge det af ham fremdragne Moment stor Betydning, saa er det dog formentligt altfor ensidigt og altfor generaliserende at ville se det som det eneste virkningsfulde. Imidlertid vil ogsaa over for dette Spørgsmaal fremtidig Forskning maatte tage Hensyn til Forf.s Betragtningmaade og Bevisførelse, og det maa i det hele haabes, at Sproget ikke vil lægge for store Hindringer i Vejen for, at Dr. Arups Bog bliver tilstrækkeligt kendt og værdsat ogsaa uden for Norden.

J. A. F.